

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget vedtoges med 110 stemmer mod 49; 18 stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

9) Tredje behandling af:

Forslag til lov om ændring af dyrtidsregulering m.v.

(Lovforslag nr. L 60. Fremsat 4/12 79. Første behandling 6/12 79. Betænkning 17/12 79. Anden behandling 19/12 79).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Formanden:

Ingen har bedt om ordet. Jo, nu kommer der nogle. (*Mishagsytringer fra salen*).

Formanden:

Nej, jeg må meget bestemt advare imod, at man giver mishagsytringer til kende, fordi der måske tidligere på dagen er blevet talt for længe.

Forhandling

Lilli Gyldenkilde (SF):

Det, der nu er tilbage af lønindgrebslovsforslaget, er det, vi står over for nu, og vi har i dag hørt alle de borgerlige partier beklage, at det ikke er lykkedes at gribe endnu hårde ind. Det er altså ikke nok at tage 5½ dyrtidsportion fra lønmodtagerne. Det skulle være en mere behård klassepolitik, der skulle til. Det er ikke overraskende for os i SF. Vi kender de borgerlige partiers syn på, hvem der skal betale regningen til enhver tid.

Det er heller ikke overraskende, at det radikale venstre og socialdemokratiet vil have indkomspolitik. Det har de nu ført i flere år, og ingen af disse partiers vælgere er derfor ført bag lyset. Men mon også socialdemokratiets vælgere er klar over, at det, der bliver tilbage af denne indkomspolitik, er et dyrtidsangreb, der netop rammer de grupper, hvis eneste mulighed for kompensation for store prisstigninger er denne dyrtidsregulering, nemlig de lavest lønnede, herunder især mange kvinder?

Regeringspartiet har altid stået som det parti, der værner den såkaldt lille mand i vort samfund. Dette forslag viser med al ønskelig tydelighed, at sådan er det ikke mere, og dette er bl. a. ved at gå op for SiDs medlemmer og såmænd også for SiDs forretningsudvalg. Det bliver spændende at se, om dette blot er en krusning på overfladen, eller om havet, dvs. medlemmerne, vil rejse sig i storm og dermed få regeringspartiets skude til nødtvungent at skifte kurs fremover.

Også Kvindeligt Arbejderforbund har brug for, at lederne indser, at går man med på tanken om indkomspolitik, kan det betyde, at man netop må ende, som man er endt her, med at kvinderne kommer til at betale den største pris, idet det netop er den gruppe, der sikres ved dyrtidsreguleringen. Det er ufatte ligt, at Ruth Løjbert ikke har set klart på denne sag noget for.

Der er andre muligheder for at føre en ordentlig politik. Næsten alle partier har her i dag talt om økonomi i forbindelse med dette forslag. Det er forståeligt, for hele verden og især den vestlige verden er rystet på grund af oliesituationen og de enorme prisstigninger på energi, og i SF var vi da helt på det rene med, at de milliardbeløb, olien stiger med, har en overordentlig negativ virkning på vor i forvejen dårlige betalingsbalance. Men der er kun én vej at gå for at begrænse denne virkning, og det er at komme i gang med en fornuftig energipolitik, der kan betyde besparelser på energien: en statslig overtagelse af olien i Nordsøen, og så kan vi komme i gang med at hente denne olie hjem. Det vil også give arbejdspladser.

Denne politik vil pege fremad og give håb om bedre tider, mens den lov, vi her behandler, koster det hvide ud af øjnene for almindelige mennesker og alligevel ikke hjælper. SF stemmer imod dette lovforslag og håber,

[Lilli Gyldenkilde]

at reaktionen hos lønmodtagerne vil få dette tings største arbejderparti til at ændre politik.

Enggaard (V):

Ved anden behandling gav jeg udtryk for, hvordan venstre ser på dette forslag og på de forringelser, der efter vores mening skete med det, vel at mærke forringelser, som regeringen har ønsket som gengæld, fordi folketinget ikke har villet indføre økonomisk demokrati efter socialdemokratiets og LOs opfattelse.

Allerede ved førstebehandlingen har vi sagt, at det oprindelige forslag var utilstrækkeligt til at løse landets økonomiske problemer, og det mener vi fortsat. Den tid er for længst forbi, da man kunne klare sig med at tage olien ud af pristallet. Det har vi støttet ved den afstemning, der netop skete om pristalslovsforslaget, og ved at suspendere nogle dyrtidsportioner.

Dimensionen af problemerne er nu en ganske anden. De seneste dages bebudelser af beslutninger om oliepriserne fjerner endnu mere regeringens barberede oplæg fra realiteterne. Det vil være at foregøgle befolkningen, at man er på rette vej, hvis folketinget i dag tager dette forslag for gode varer som en hjørnesten i en løsning.

Der er her indbygget en igangsætter for en stærkere lønglidning – jeg tænker navnlig på bestemmelserne omkring garantilønnen – end vi ellers ville have fået, og jeg tror, at perioden vil slutte med stærke spændinger mellem sammenlignelige grupper i form af uligheder, der oparbejdes i perioden. På længere sigt er dette forslag derfor ikke nogen billig løsning. Venstre må derfor fraråde dette forslag som led i en forkert sammensat helhed. Vi understreger, at det er sammenhængen med pakken i øvrigt, der vejer tungt til i vores vurdering. Denne sammenkædning er ikke specielt ønsket af venstre, men af statsministeren. Dette bør siges, for at der ikke skal føres en forkert debat om indkomstpøolitik i fremtiden.

Det er i det lange perspektiv beklageligt, at regeringen ikke har kunnet modstå fristelsen til at søge andre dele af socialdemokratiets ideer gennemført i ly af landets ulykke.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Jeg indrømmer, at man selvfølgelig med alderen ikke kan huske så meget, som man har kunnet før, men jeg mener ganske bestemt at kunne huske, at jeg ved valget i 1975 3 gange spurgte statsminister Hartling, om den ordning, man kaldte en helhedsløsning, rummede et forbud mod, at minimallønninger fik reguleringer i årenes løb. Jeg fik intet svar. Jeg mener bestemt, at den helhedsløsning, som forelå dengang, tillod reguleringer for de minimallønnede. Jeg mener, det lå sådan, og deri ser jeg en manglende sammenhæng mellem det, der dengang var en helhedsløsning, som gav venstre 21 mandater ved valget, og så det, der sker nu.

Grethe Fenger Møller (KF):

Ved andenbehandlingen af dette lovforslag forleden dag stillede jeg arbejdsministeren en række spørgsmål. Jeg spurgte bl. a. arbejdsministeren, hvordan det kan være, at regeringen for godt 14 dage siden sagde, at nu skal lønglidningen væk, og nu mener noget andet. Jeg spurgte endvidere arbejdsministeren, hvordan det kan være, at regeringen også for godt 14 dage siden mente, at vi skulle begrænse lønudviklingen til 7 pct., og nu mener, at det er acceptabelt at gå ind for en lønudvikling på 10 pct. eller måske mere. Jeg fik ikke noget svar fra arbejdsministeren dengang, og det hænger jo nok sammen med, at der ikke er noget svar på disse spørgsmål.

Vi fra konservativ side er og var indstillet på, at der skulle være et effektivt lønstop, som kunne være med til at give bedre konkurrenceevne til danske virksomheder, men det tilgodeser dette forslag jo ikke.

Vi må også sige, at det forslag, der ligger fra regeringens side nu, tilgodeser de lønmodtagergrupper, der har mulighed for lønglidning, mens de grupper, der er aflønnet efter stive lønsystemer, uanset hvilken form for beskæftigelse de har, om det er tjenestemænd, funktionærer eller kvindelig arbejdskraft, bliver hårdt ramt.

Jeg må sige, at vi fra konservativ side er meget kedede af, at dette forslag er blevet sådan barberet. Vi må med beklagelse konstatere, at det er udtryk for, at regeringen totalt har opgivet at føre indkomstpøolitik, og det forslag, der ligger her, er altså de forpjuskede rester af en indkomstpøolitik, der ikke blev til noget. Det kan vi ikke medvirke til fra kon-

[Grethe Fenger Møller]

servativ side. Vi må med beklagelse konstatere, at det forslag, der nu skal stemmes om, ligger meget, meget langt væk fra det konstruktive og effektive forslag til en 4 punkts plan, som de konservative kom med inden valget.

Lawaetz (FP):

Selv om man nu i salen vil se skævt til enhver, der går på talerstolen, og det skal hedde, at man trækker tiden ud, må jeg sige, at grunden til, at jeg går herop, er, at vi forleden drøftede ændringsforslagene, og da blev det udtryk brugt, at de to største arbejderpartier var enige om ændringsforslagene til lovforslaget.

Når vi i dag ved tredje behandling stemmer imod, er der to hovedårsager til det.

Den første er, at den økonomiske virkning med den form, lovforslaget har fået, ikke vil blive, som man havde ventet, og bl. a. vil jeg pege på, at garantilønnen bliver sat op til 35 kr. 75 øre. Vi kender systemet. Vi bliver nødt til at gentage, at det eneste, der virkelig havde hjulpet, var, at man havde taget fra den anden ende og givet en skattelettelse. Det kan ikke gennemføres i dag, derfor må vi stemme imod lovforslaget.

Den anden grund er, at man angriber dyrtidstillægget, og det kalder vi det eneste sikkerhedsnet, som den lavtlønnede har; derfor stemmer vi imod nu. Nu skulle det nødig gå så vidt, at man tror, vi begynder at samarbejde med hr. Thomas Nielsen. Det er ikke helt tilfældet, men vi vil gerne motivere, hvorfor vi stemmer imod ved tredje behandling.

Tyroll (VS):

Jeg synes, at man her ved tredje behandling af indgrebet over for dyrtidsreguleringen kan se, at vi har et borgerskab, der føler sig stærkt nok til at sætte sig ned med korslagte arme og vente på, at der kommer et indgreb, der ser bedre ud end det, der ligger her. Jeg synes sådan set, det burde tale en hel del til statsministeren, at det ser sådan ud, at man simpelt hen sætter sig mageligt og stille og roligt tilbage i stolen og venter på, at der kommer noget værre end det, der ligger her, fra statsministerens side.

Der er ingen tvivl om, at borgerskabet er i offensiven, at de føler, de har alle deres uindskrænkede aktionsmuligheder i at kunne

lave produktionsstop og sende folk ud i arbejdsløshed. De kan tage disse midler i anvendelse for at opnå en højere profit, og samtidig kører de løs med deres konkurrencevneideologi for at forsøge at få arbejderne til at føle, at de har skylden for, at der er arbejdsløshed, og derigennem tvinge dem til at gå ind i et internationalt skruibrækkeri for at udkonkurrere andre arbejderklasser rundt omkring i Europa. Det er helt klart, at man føler sig i offensiven på disse punkter, og det kan man da også se af det, der er blevet udtrykt af nogle af interesseorganisationerne.

Hvis man f.eks. ser på lederen i sidste nummer af Dansk Industri, så siger Industrirådet noget om de forventninger til socialdemokratiet, det har efter flere års erfaringer. Jeg skal bringe et lille kort citat herfra. De siger:

»Lige siden Thorvald Staunings dage har industrien, uanset hvad man ellers kunne være uenige om, haft tillid til en vis samfundsbevarende fornuft i socialdemokratiet.«

Det er jo ikke helt uden grund, at Industrirådet har fået denne opfattelse. Hver gang industrien er gået i offensiven med produktionsstandsninger for at få denne bedre profit, har socialdemokratiet været der med en hjælpende hånd. Den ene gang efter den anden har socialdemokratiet gennemført indgreb i overenskomstfastsættelsen. Socialdemokratiet har stået for forsøgene på at disciplinere arbejderklassen gennem forligsinstitution, sammenkædningsregler, centralisering af afstemninger, arbejdsret og meget andet.

Industrirådet henviser da også til, at den meget omtalte Altman i tidsskriftet Ny Politik – jeg tror, statsministeren kender denne Altman – viser en klar forståelse for, at en nedgang i reallønnen er uomgængelig, som det siges. Således trygt forvisset om, at socialdemokratiet ikke kan finde på nogen anden vej end lønpolitikens vej, hvad partiet da heller ikke har gjort på noget tidspunkt, siger Industrirådet – og jeg citerer videre i lederen:

»Det er uklogt af regeringen at misbruge situationen i forsøg på at skaffe ideologiske modydelser til Thomas Nielsen for en krisepolitik, som regeringen under alle omstændigheder bliver nødt til at gennemføre.«

Jeg vil godt gentage det sidste. Der står: »som regeringen under alle omstændigheder bliver nødt til at gennemføre«. Mere tydeligt

[Tyrol]

kan det jo ikke siges, at det er helt til grin, det, regeringen Anker Jørgensen forsøger sig med. Det er ganske enkelt helt ude i hampen. Selv om borgerskabet er helt på det rene med, at socialdemokratiet har viet hele sit liv til at sikre det kapitalistiske systems overlevelse, så tror socialdemokratiet på, at det kan lade sig gøre at presse indrømmelser igennem fra de borgerlige på trods af erfaringerne med SV-regeringen. I fortsættelse af denne grænseløst naive forventning om indrømmelser fra borgerskabet til gengæld for real-lønsfald sælger regeringen ud af lønarbejdernes interesser ved at tilbyde sig med det mest omfattende indgreb i overenskomststrammerne og lønforholdene, der nogen sinde er set.

Dette tilbud kommer selvfølgelig ikke som nogen overraskelse for de borgerlige. De ved, at socialdemokratiet ikke kan finde nogen anden vej. De borgerlige ved, at de bare behøver at vente, så skal deres offensiv nok slå igennem, og det er derfor, vi finder, at regeringen er helt til grin med den politik, man her forsøger at lægge frem.

O.k., nu har regeringen ikke fået sine ønsker opfyldt til gengæld for det foreslåede ophørsudsalg i fagbevægelsen, og så er regeringen blevet sur over, at de borgerlige ikke vil tage imod deres enestående tilbud om det mest omfattende indgreb nogen sinde. Hvad ser vi så? Vi ser, at de faglige ledere i fagbevægelsen stiller sig op og siger: nu skal der føres lønkamp, nu skal man have indhentet noget af det lønefterslæb, man har, samtidig med at de samme ledere taler om, at vi kan forvente, at der må komme nogle ekstra hårde indgreb som følge af de prisstigninger, der kommer med baggrund i de olieprisstigninger, som der tales en hel del om for øjeblikket. Man forventer altså, at de lønindrømmelser, som man skal ud og tilkæmpe sig, senere skal kradses ind igen. Vi har ikke i debatten her kunnet få at vide, hvor meget man agter at pålægge af afgifter, men helt sikkert er det i hvert fald, at disse afgifter vil komme. Der er ingen troværdighed hos disse faglige ledere, som først går ud og siger, at nu vil de lægge op til, at der skal være lønkamp, og nu skal de borgerlige have liberalismen at føle, for dernæst at billige, at der bliver grebet hårdt ind fra socialdemokratiets side over for de indrømmelser, man måtte få igennem. Man kan altså være helt sikker på, at man får sin vilje fra borgerskabets side;

man kan være helt sikker på, at socialdemokratiet vil fortsætte med de indkomstpolitiske løsninger.

Det, der burde være det reelle i denne situation, var, at socialdemokratiet så i øjnene, at der ikke er nogen vej gennem classesamarbejdet, at der ikke er nogen muligheder for at få disse indrømmelser fra borgerskabets side, som man har forsøgt sig med her. Man siger, at man gennem overskudsdeling og meget andet vil forsøge at få foretaget et angreb på arbejdsgivernes ret til at lede og fordele arbejdet, men realiteten er jo, at hr. Ole Espersen også her i debatten i dag lagde to alternativer op, enten at socialdemokratiet stod for den lønpolitiske linje og førte den igennem, eller også at landet blev sat under administration af udenlandske interesser, af kapitalistiske interesser, af Den internationale Valutafond, eller hvad det nu kunne blive. Det er altså det, som socialdemokratiet ser som alternativerne.

Så vil vi da godt lige have lov til at påpege, at der er et alternativ, der hedder socialismen, og at der er en mulighed for at bryde med classesamarbejdslinjen. Der kunne f.eks. være tale om et brud i den ret til at lede og fordele arbejdet, som arbejdsgiverne har i dag, ved at tage mere håndfast fat på spørgsmålet om, hvordan arbejdsmiljøkampen bliver ført, spørgsmålet om boykot mod farlige stoffer som epoxy, formaldehyd osv., Men når det drejer sig om denne ret til at lede og fordele arbejdet, har man jo set, hvordan socialdemokratiet har modarbejdet nogle forsøg på at få denne indflydelse på arbejdspladserne.

Og når det drejer sig om et andet spørgsmål, spørgsmålet om kampen mod arbejdsløsheden, spørgsmålet om at få retten til anvisning tilbage til fagforeningerne for at bruge den i den fagpolitiske kamp, for at bruge den i kampen mod den ny teknologi til gavn for arbejderklassen imod den arbejdsløshedsudvikling, der er, så har man ikke vist interesse fra socialdemokratiets side i retning af at komme med nogle udspil, der kunne bryde med arbejdsgivernes ret til at lede og fordele arbejdet.

Vi har set nogle enkelte udtalelser, der anviste nogle muligheder for at gå en anden vej end classesamarbejdets vej for at sikre sig imod de indkomstpolitiske indgreb, der er tale om fra socialdemokratiets side. Det var

[Tyroll]

Specialarbejderforbundet, der på et tidspunkt rejste spørgsmålet om genforhandling af overenskomsterne for at bryde med den brede indkomspolitik, den sociale kontrakt, indgrebene over for de forskellige sociale områder, nedskæringer i kommunerne osv., som vi ser det i dag. Vi finder, at det er en god parole, og vi mener, at Specialarbejderforbundet burde betræde denne vej og tage disse midler i anvendelse for at tilbagevise den politik, som socialdemokratiet står for. Om den nyvalgte formand tager sig sammen til dette på baggrund af den store modvilje, der har vist sig i Specialarbejderforbundet imod det indgreb, som foretages her, skal jeg lade være usagt, men det vil den kommende tid vise.

Der er altså sket nogle ændringer i dette lønstoplovsforslag, som oprindeligt var fremsat. Der er tale om, at alene angrebet på dyrtidsreguleringen står tilbage, og hvorfor nu det? Hvorfor var det ikke den, der blev handlet med, når det drejer sig om overskudsdelingen? Det, det drejede sig om med overskudsdelingen, var åbenbart, at den skulle byttes over for det andet, der lå i indgrebet, nemlig spørgsmålet om et omfattende indgreb over for samtlige lønsystemer, stop for kvart- og halvårslige lønforhandlinger, stop for alt, hvad der overhovedet kunne bevæge sig på arbejdsmarkedet omkring lønstigningerne.

Der var også tale om de begyndende tendenser til en kriminalisering af den faglige kamp. Det er altså disse ting, der hænger snævert sammen med overskudsdelingen, det er disse ting, man kan forvente skal gennemføres i en studehandel med de borgerlige. Det viser i allerhøjeste grad, hvad perspektiverne er med en overskudsdeling. Det er en kriminalisering og yderligere disciplinering af arbejderklassen. Det er at tage hele indholdet ud af fagbevægelsen, omdefinere fagbevægelsen og undergrave fagforeningernes troværdighed. Det er dette, der hænger sammen med overskudsdelingen.

Man havde egentlig indtryk af, at de faglige ledere mente, at dyrtidsreguleringen var noget af det mest vigtige, det mest solidariske, der fandtes på arbejdsmarkedet, men ikke desto mindre sidder de fleste af dem med hænderne i skødet over for det indgreb i dyrtidsreguleringen, som der er tale om her, det mest asociale, der er set gennem lang tid.

Selv LO-formanden bandlyste op til kongressen, at der skulle foretages indgreb over for dyrtidsreguleringen. Ikke desto mindre vil man fastholde denne politik, og derfor kan de borgerlige trygt og roligt læne sig tilbage i stolen og vente på, at socialdemokratiet bliver nødt til, bliver tvunget til, fordi de accepterer det kapitalistiske systems betingelser, at gennemføre yderligere nedskæringer i lønningerne.

Kaj Poulsen (S):

Tirader af taler fra VS er vi vant til. Det ville være ønskeligt for alle partier, og det ville være ønskeligt for alle politikere, om man kunne tage det samme udgangspunkt i debatterne om samfundets problemer, som VS har taget. Vi kunne forleden dag høre hr. Waldorff sige: vi har intet ansvar for dette rådne samfund, og dette kapitalistiske system skal vi overhovedet ikke forsøge at gribe ind i. Her er der jo et hav af forskel på partier, som ønsker at gå ad reformernes vej og få klaret problemerne. Her har vi samarbejdet med fagbevægelsen, med alle lønmodtageres organisationer, om at klare de problemer, vi har i samfundet, for at komme så let gennem problemerne som overhovedet muligt, men det afvises blot med tirader af taler fra VS, fordi de tager udgangspunkt i, at dette rådne samfundets problemer ikke vedkommer dem. Jeg synes, vi skal være taknemlige for, at der kun er ét parti repræsenteret med en sådan holdning.

Så synes jeg også, det var interessant, at fru Lilli Gyldenkilde kom med SFs alternativ til det, der er lagt op her. Jeg synes, hr. Gert Petersen holdt en interessant tale i formiddags. Den fortalte noget om, at man havde analyseret situationen i SF, og man havde lagt forskellige analyser frem. Jeg kan forstå på fru Lilli Gyldenkilde nu, at det, man er kommet frem til som en alternativ politik, som det, der var lagt frem fra den samlede arbejderbevægelses side, var, at man skulle i gang med en energipolitik, at man skulle have fat i Nordsøolien. Er det virkelig det, SF har til at klare de problemer, vi står med i dag? Har SF overhovedet ikke analyseret situationen færdig og set på, hvad der står, efter at regeringens helhedsplan er blevet noget svagere, end den var oprindeligt? Har man overhovedet ikke analyseret situationen

[Kaj Poulsen]

færdig? Har fru Lilli Gyldenkilde ikke analyseret situationen for de kvinder, hun taler om? Når vi, som vi har erklæret i socialdemokratiet, må barbære denne løsning, må vi komme igen med traditionelle løsninger, og hvem er det, det går ud over, fru Lilli Gyldenkilde? Det er de kvinder, som SF her har udtalt et så stort ansvar for. Man siger faktisk på samme måde som hr. Tyroll: problemerne er ikke vores; vi skal bare tage fat på energipolitikken, og vi skal have fat i Nordsoelien. Om det, der er tale om her med SFs situation og SFs stilling i det hele taget i denne kamp, tror jeg ikke det vil være forkert at sige, at det vel nok er noget, fagbevægelsen både nu og senere vil betragte som et forræderi på grund af de problemer, vi kommer til at skulle tage stilling til senere, og her må fru Lilli Gyldenkilde så holde sine taler, men begrundelsen finder hun bl.a. i SFs stilling.

Når så fru Grethe Fenger Møller slutter sin tale af med at sige, at det oplæg, vi nu skal debattere, er milevidt fra det oplæg, som det konservative folkeparti gik til valg på, så har hun ret i én henseende. Der er milevid forskel, idet der i socialdemokratiets oplæg tages fat på andre ting end lønpolitikken. Vi forsøger at dele de byrder, der skal til for at klare problemerne, ud på et bredt spekter, således at store dele af samfundet kommer til at betale.

Hvad er det, der står i 4 punkts planen fra de konservative? Ja, der var et lønstop i resten af overenskomstperioden – betydelig svagere end det, regeringens første oplæg gik på – 4 dyrtidsportioner skulle ombyttes med en tilsvarende lettelse i de direkte skatter – et betydelig svagere forslag end det, regeringen er kommet med. Dagpengeordningen skulle ændres, således at der kun kunne udbetales 80 pct. efter 1 års ledighed. Det er stærkere end det, regeringen har foreslået, det anerkender jeg. Og det sidste punkt var, at oliepristigningerne skulle tages ud af pristallet. Det er akkurat det, regeringen har foreslået. Alt i alt er de konservatives 4 punkts program betydelig svagere, og så tillader man sig at sige, at regeringens er svagere, når man i 4 punkts programmet kan læse, at det konservative folkeparti siger: 75.000 flere beskæftigede, 6 mia kr. i forbedring på betalingsbalancen og 3,6 mia kr. i forringelse på statsbudgettet. Jeg tror, enhver vil kunne se ud af disse tal, der her er gjort rede for, at det konservative fol-

keparti ingen som helst mulighed havde for at komme igennem denne krise med denne slatne løsning.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Det, der kalder mig op, er to ting, den ene er, at jeg naturligvis ikke oprullede hele SFs partiprogram, men knyttede an til de bemærkninger, der er kommet her i dag, om, at det er energipriserne, der betyder en hel masse for den situation, vi står i. Deri er jeg enig, og derfor er det så piskende nødvendigt, at vi kommer i gang med energipolitikken for at få dæmpet importen af olie. Det var det ene.

Og så det andet, hr. Kaj Poulsen. At kalde det forræderi over for kvinderne og over for arbejderklassen ikke at ville bytte 12 mia kr. væk med 800 mill. kr. mener jeg nok er begrebsforvirring.

Poul H. Møller (KrF):

I debatten her er der jo skudt kristeligt folkeparti forskellige motiver i skoene for vor stillingtagen til dette lovforslag, og jeg vil derfor gerne her umiddelbart før afstemningen sige nogle ganske få ord.

Vi i kristeligt folkeparti er bestemt ikke tilfredse med den svækkelse af dette forslag, som er sket under udvalgsbehandlingen. Når vi alligevel kan stemme for det, skyldes det alene, at der i dag ikke findes noget andet alternativ end et valg, og dette ville ikke kunne løse landets alvorlige økonomiske situation, men tværtimod kun forværre den yderligere. Såfremt dette lovforslag ikke vedtages, vil der pr. 1. januar 1980 ikke være nogen form for bremse, hvad angår priser, lønninger og avancer m.v., og hele vor økonomiske situation vil i så fald løbe helt løbsk. Har der ikke været problemer i forvejen, skal der da nok blive det herved.

Kristeligt folkeparti har i lang tid ønsket en stram indkomstpoltik sammen med anden styring af økonomien, og vi kan derfor ikke tage medansvar for, at denne styring totalt mistes. Vi anser som sagt forslaget for alt for svækket, men vi vil i kristeligt folkeparti ikke føre en alt eller intet-politik, og vi vil ikke være med til, at vort lands i forvejen så alvorlige økonomiske situation yderligere

[Poul H. Møller]

forværres ved et uønsket og unødvendigt valg. Vi har en fornemmelse af, at kristeligt folkeparti ville kunne gå styrket ud af et eventuelt valg nu, men et valg 2 måneder efter sidste folketingsvalg ville være en hån mod vælgerne og et nyt grundskud mod selve folkestyrets idé. Den parlamentarikerlede, som påstås at være i stadig tiltagen ude i befolkningen, fordi man ikke forstår, at vi her i folketinget ikke formår at løse landets problemer, ville givet ikke blive mindre ved et valg nu, idet dette klart ville være en falliterklæring af os her i tinget.

Mølgaard (DR):

Retsforbundet arbejder imod særlovgivning. Vi vender os da også imod lønindgrebet i dag som mod overenskomstindgrebet i foråret. De virker som særlovgivning og er en krænkelse af de mange samfundsborgere, der er henvist til at opnå deres indkomster ved lønindkomst. Man krænker deres soleklare ret til frit at forhandle sig frem til overenskomster om løn, den løn, som deres arbejde er værd.

Retsforbundet stemmer imod dette indgreb og beklager, at ikke langt flere er med i afvisningen af denne retskrænkelser. Jeg kunne have ønsket mig, at også landbrugets organisationer havde vendt sig mod denne særlovgivning, men det forekommer unægtelig ikke at være tilfældet. Man wird verstimmt er vist den naturlige kommentar formuleret på EF-hovedsprog.

Retsforbundet afviser ikke, at der kunne findes bedre lønfastsættelsesveje, end de eksisterende overenskomster giver, for de er jo heller ikke frit etableret af suveræne parter, men tværtimod dikteret fra politisk side. Retsforbundet afviser ikke, at der kunne være grund til at overveje, hvor hensigtsmæssigt dyrtidsreguleringen virker, ja, måske endda at overveje et velstandstal som regulerende faktor i stedet for pristallet. Men vi afviser, at beslutningen herom skal træffes af andre end dem, sagen virkelig vedrører, nemlig parterne på arbejdsmarkedet. Når de varetager de gensidige og de fælles interesser, får man jo nemlig pr. automatik samfundsinteresserne varetaget, fordi man får de overenskomster, der er brug for, og som vil kunne skabe respekt i erhvervs- og lønmodtagerkredse, modsat ved et politisk indgreb, hvor

man i stedet får tungt fungerende overenskomstforhold med almindelig despekt omkring sig og dertil hørende arbejdsuro og ringe effektivitet og produktivitet.

Regeringens indgreb er ikke det, man kalder abortus provocatus, men indgrebet er en provokation over for overenskomstparterne og virker dødfødt.

Formanden:

Jeg vil gerne gøre hr. Mølgaard opmærksom på, at når der bruges fremmede sprog i EF, bliver de oversat til dansk. Jeg ville tro, vi skulle gøre det samme, når vi bruger fremmede sprog her. Det sker altid i EF.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Når nu hr. Kaj Poulsen, den socialdemokratiske ordfører, absolut skal bruge stærke ord, undrede jeg mig egentlig over, at han ikke kommenterede den vurdering af dette indgreb, som hr. Kaj Poulsen forsvarer, den vurdering, som kom her oppe fra talerstolen, og som egentlig var meget stærk. Indgrebet blev kaldt et avanceret tyveri, og det var statsministeren, der brugte udtrykket. Jeg er enig med statsministeren. Er hr. Kaj Poulsen enig i, at det er et avanceret tyveri?

Arbejdsministeren (Svend Auken):

Jeg tror, det var fru Lilli Gyldenkilde og hr. Tyroll, der henviste til, at der havde været en række stærke reaktioner i fagbevægelsen, og man henviste bl. a. til, hvad Specialarbejderforbundet i Danmark skulle have sagt om indgrebet. Nu er det sådan, at Specialarbejderforbundet i Danmark netop i dag har haft hovedbestyrelsesmøde og dér haft lejlighed til at vurdere situationen, og det kunne være interessant at høre, hvad de pågældende selv mener om indgrebet i stedet for at skyde dem synspunkter i skoene.

I den udtalelse, der er vedtaget af hovedbestyrelsen, siges det, at isoleret set er indgrebet i forhold til dyrtidsreguleringen simpelt hen slet og ret uacceptabelt. Men samtidig siger man, at som landets største fagforbund må man erkende sit ansvar og sin forpligtelse til at rette den økonomiske situation op.

Så nævner man, hvor værdifuldt det er, at beskæftigelsesplan III bliver gennemført med den beskæftigelseseffekt, der ligger heri. Så

[Arbejdsministeren]

nævner man de mange ændringer i skattelovgivningen og den udtrykkelige fritagelse af de lavest lønnede og pensionisterne, lærlinge og elever og andre dårligt stillede grupper og fremhæver herved den sociale balance. Man fremhæver også det forslag, der nu forhåbentlig gennemføres om Lønmodtagernes Dyrtidsfond, og man understreger endelig de fremskridt, der sker med hensyn til medarbejdernes indflydelse i aktieselskabers og anpartsselskabers ledelse.

Så siger man: på denne baggrund har SiDs hovedbestyrelse taget regeringens plan til efterretning, men det må selvfølgelig være en udtrykkelig forudsætning, at der ikke ændres yderligere ved helheden i denne plan.

Så har man en række hårde ord om de politiske partier – og jeg skal sige til fru Lilli Gyldenkilde, at fru Lilli Gyldenkildes parti bestemt ikke går ram forbi i den forbindelse – og så slutter man, jeg citerer:

»I denne situation«, – altså efter at de politiske partier havde svigtet deres ansvar – »var alternativet til regeringens reducerede helhedsplan enten et valg med risiko for en borgerlig regering eller nye finanspolitiske stramninger såsom nye afgifter og skatter og en momsforhøjelse. Det sidste ville ensidigt ramme almindelige lønmodtagerindtægter og ikke give garantier for en socialt afbalanceret følgelovgivning.«

Det er Specialarbejderforbundet i Danmarks bedømmelse af situationen, og jeg kan sige, at jeg og regeringen er helt enige i denne bedømmelse fra vores største faglige forbund.

Jeg skal sige til fru Lilli Gyldenkilde, at man kan ikke bruge statsministerens udtalelse om de 5½ dyrtidsportioner som udtryk for, at lønmodtagerne mister 5½ dyrtidsportioner. Der er et stort offer i den plan, regeringen har lagt frem her for lønmodtagernes vedkommende, et meget, meget stort offer for at rette situationen op. Offeret er på de 3½ dyrtidsportioner samt manglende dækning for fremtidige olie- og benzinprisstigninger.

Forskellen herfra op til de 5½ dyrtidsportioner kommer selvfølgelig af, at vi får en afdæmpet prisstigningstakt i forhold til, hvad der ellers ville have været tilfældet, og det er til fordel for lønmodtagerne, for, som fru Lilli Gyldenkilde udmærket ved, den automatiske dyrtidsregulering giver ikke fuld

dækning, og der er altså ikke noget tab her for lønmodtagerne ud over det offer, det betydelige offer, jeg understregede før.

Fru Lilli Gyldenkilde har jo heller ikke lagt skjul på, at det var nødvendigt med et betydeligt reallønsfald, hvis man skal rette situationen op. Fru Lilli Gyldenkilde ved, at der allerede i situationen, som den er nu, vil blive tale om betydelige reallønsfald for lønmodtagerne som følge af den alvorlige økonomiske situation, vi står i. Energiafgiften, som socialistisk folkeparti har foreslået, samt indgreb over for samhandelen med udlandet vil uvægerlig føre til yderligere reallønsfald, som ikke mindst vil ramme de lavest lønnede. Forskellen er altså ikke, at nogle tror, det er nødvendigt med et reallønsfald, og andre ikke. Forskellen er alene, hvor man placerer reallønsfaldet, og hvor solidarisk i forhold til andre befolkningsgrupper i samfundet dette kan gøres.

Til fru Grethe Fenger Møller kun en enkelt bemærkning. Jeg tror, fru Grethe Fenger Møller sagde: hvorfor har regeringen svækket sin politik på dette område? Jeg gav under andenbehandlingen en nøje forklaring på dette forhold, men vil dog gerne tilføje, at det vel ikke kan overraske, at når et indgreb i muligheden for at føre lønforhandlinger samt etablere taktreguleringsordninger osv. i overenskomst- eller aftaleperioden, et indgreb, som havde støtte fra lønmodtagernes organisationer, mødes med udtalelser som blålys, grusbunke og andre udtryk, som fru Grethe Fenger Møller vil nikke genkendende til, giver det selvfølgelig den reaktion, at hvis det ikke er andet end blålys og grusbunke, hvorfor skal det så gennemføres? Jeg tror i det hele taget, man må konstatere, at forudsætningen for et så stort indgreb i aftalefriheden på arbejdsmarkedet er en forståelse blandt lønmodtagernes organisationer og de valgte tillidsmænd, og man kan ikke sige, at den nuværende situation giver baggrund for en sådan forståelse og dermed heller ikke for, at politikken kan blive tilstrækkelig effektiv.

Må jeg til sidst på regeringens vegne udtrykke tilfredshed med, at det til trods for alle vanskeligheder er lykkedes at samle et flertal i folketinget for at bære denne ubehagelige, men strengt nødvendige politik igen.

Enggaard (V):

Jeg skal for en ordens skyld gøre den bemærkning til hr. Erhard Jakobsen, der havde et indlæg i tilslutning til mit første indlæg, at jeg deler hr. Erhard Jakobsens interesse for historie og også for den nyeste tids historie. Jeg tror, vi kan finde et andet og godt tidspunkt at diskutere, hvad der kunne være kommet ud af en løsning, som ikke blev realiseret.

Jeg beder alligevel om, at man erindrer, for at det ikke skal stå uimodsagt, at fra 1974 til 1979 er der sket en drastisk udvikling i dansk økonomi. Dengang var problemerne kommet her til landet på grund af oliekrisen. Men de var ikke vokset til den dimension, vi har set, og som vi i dag har haft som baggrund for drøftelsen af disse forslag. Vi havde en finanslov, som praktisk taget var i balance, og vi havde en udlandsgæld, som var en brøkdel af den nuværende. Der var ingen dengang, der talte om en afgrund, som vi nærmede os, men det er der med rette i dag. Derfor tror jeg, at enhver sammenligning mellem tidligere modeller og det, vi taler om i dag, fortjener at have disse to forskellige dimensioner som baggrund.

Grethe Fenger Møller (KF):

Hr. Kaj Poulsen siger, han kan se, at der er milevid forskel på den konservative 4 punkts plan og regeringens oplæg. Ja men det er jeg da glad for at hr. Kaj Poulsen kan se, men jeg er måske en lille smule bekymret for, om hr. Kaj Poulsen forstår, hvad denne forskel går ud på. Det, vi ønskede fra konservativ side, var at sætte stop for lønglidningen, og det var det, vi ville med vores 4 punkts plan. Det var også det, vi foreslog under forhandlingerne her i folketinget i foråret. Det var det afgørende for os. Men det, vi nu har fra regeringens side, er, som jeg sagde før, en barberet udgave af lovforslag nr. L 60, som tillader lønglidning i et omfang, så man overhovedet ikke kan forudse, hvordan det vil komme til at gå. Det kommer ikke til at løse vores økonomiske problemer.

Det, vi har sagt fra vores side, er, at hvis vores plan var blevet gennemført, var der kommet flere i arbejde. Nu bliver sandsynligvis det forslag, regeringen er kommet med, vedtaget. Det skaber større arbejdsløshed, det

har regeringen selv erkendt. Det, det drejer sig om i den nuværende situation, er at skaffe beskæftigelse og at få løst betalingsbalanceproblemerne, og det er ikke et spørgsmål om at begynde at ride sine ideologiske kæphesten som ØD, ændring i kapitalpensionsordningerne, rentefradragsreglerne osv.

Arbejdsministeren sagde, at han allerede under andenbehandlingen havde besvaret mit spørgsmål om, hvorfor man nu fra regeringens side tillader en kraftigere lønudvikling. Jeg må sige, at jeg forstår ikke det svar, for når man ønsker at føre indkomstpolitik, må det dog være de økonomiske rammer, der er afgørende for, om man kan føre en sådan politik, og ikke, om regeringen får sit forslag om overskudsdeling igennem eller ikke. Det, der er afgørende, må være de økonomiske muligheder, hvor meget vores konkurrenceevne kan bære eller ikke kan bære i forhold til udlandet.

Så siger arbejdsministeren, at nogle har kaldt det oprindelige forslag for blålys eller en grusbunke. Det er i hvert fald ikke mig, jeg har ikke anvendt den slags udtryk om forslaget. Vi har sagt, at vi var skeptiske over for, om det var effektivt nok til at virke efter sin hensigt. Men når man har brugt disse betegnelser fra nogens side, hvorfor i alverden skal man så gennemføre forslaget? Det synes jeg var en ganske interessant bemærkning. Vil det sige, at vi, når arbejdsministeren i fremtiden kommer med lovforslag, som relevante mennesker kritiserer på den ene eller den anden måde, da kan være sikre på, at arbejdsministeren trækker sine forslag tilbage øjeblikkeligt? Det lover godt for fremtiden.

Tyroll (VS):

Nu forsøgte hr. Kaj Poulsen heroppe at vise, at der ikke var tale om, at der var en ansvarlig holdning til stede hos VS. Det er der skam, men det er da et helt andet ansvar, vi ønsker at påtage os end det, som socialdemokratiet åbenbart vil påtage sig. Det ansvar, vi føler, er et ansvar over for arbejderklassens og lønarbejdernes interesser her i samfundet. Det er de interesser, vi ønsker at varetage, og det er det, vi ser at socialdemokratiet ikke tager noget skridt til.

Der var andre muligheder. I den første debat i dag var hr. Wilhjelm inde på nogle af mulighederne, muligheden for at komme

[Tyroll]

med nogle påbud, muligheden for at gribe ind i forhold til borgerskabet, muligheden for at få dækket en masse af de behov, som lønarbejderne har herhjemme, og som mangeligt kunne sættes i værk. Der kunne sættes arbejde i værk via den arbejdskraftreserve, der er til stede, og som er skabt af dette system. Det føler vi ansvarlighed over for, og vi føler ansvarlighed over for de faglige organisationer, fagforeningerne og deres virke her i samfundet. Fastholdelsen af dem er ikke noget, man undergraver.

De første indgreb, som der var lagt op til her, viser jo, hvor langt socialdemokratiet var indstillet på at gå, hvor langt man i virkeligheden gik i retning af at underminere overenskomstsystemerne totalt, underminere lønsystemerne totalt, underminere aktiviteterne i fagforeningerne totalt, simpelt hen for en længere periode. Og nu er man altså gået i venteposition for at få lov til at tilbyde en tilsvarende løsning til gengæld for noget overskudsdeling, noget ØD osv., for på et eller andet tidspunkt at kunne tilbyde det igen for at se, om ikke der skulle være mulighed for at komme igennem med noget, som borgerskabet udmærket godt ved de ikke behøver at betale for, sådan som Industrirådet også siger i den leder, som jeg citerede, hvor man altså siger, at man er helt sikker på, at socialdemokratiet bliver tvunget til at gennemføre sin lønpolitik. Det bliver man vel også, så længe man simpelt hen ikke vil nogen anden vej, så længe man ikke vil bryde med denne klassesamarbejdslinje, så længe man ikke vil finde andre veje i retning af at angribe borgerskabet i stedet for at angribe arbejderklassen.

Så bliver man altså fornærmet og siger: nå ja, men når nu I ikke vil gå med til at give os det, vi vil have, så nøjes vi med at tvinge arbejderklassen til at betale 4.000 kr. om året til arbejdsgiverne. I kunne have fået mere, men nu får I kun 4.000 kr. Som om det kunne ryste borgerskabet ret meget! Som om det ikke bare giver dem mere blod på tanden, så de siger: nå, men så får vi noget mere i næste ombæring.

Det lyder heller ikke særlig troværdigt, når man først stiller sig op og siger, at det afgørende for at få en kriseløsning igennem er, at man får gennemført en lønpolitik. Så siger de samme faglige ledere senere: nu skal der føres lønkamp, nu skal der føres kamp imod

borgerskabet, nu skal vi have kroner hevet på bordet osv., samtidig med at de selvsamme faglige ledere siger, at selvfølgelig må der gribes ind, når man får ekstra olieprisstigninger osv. Det har ingen troværdighed, og det er undergravende for fagbevægelsen, at der er nogle faglige ledere, der går og leger kispuds med fagbevægelsen på den måde og på den måde undergraver troværdigheden af de faglige organisationer. Det vender vi os kraftigt imod, og vi vender os selvfølgelig også imod, at den samme holdning gør sig gældende i SiDs hovedbestyrelse, som arbejdsministeren sagde noget om her.

Men jeg vil da gerne vide, hvad det er statsministeren vil stille op over for den holdning, der kommer til udtryk i Industrirådet, der siger, at de føler sig fuldstændig sikre på, at statsministeren vil gennemføre denne lønpolitik, uanset om overskudsdelingen kommer igennem eller ej. Hvad vil statsministeren egentlig stille op over for en blank afvisning af den appel til borgerskabet, som socialdemokratiet forsøger sig med? Hvad vil statsministeren stille op, efterhånden som betalingsbalanceproblemer osv. udvikler sig, fordi man ikke gør noget for at få den arbejdskraftreserve, der er til stede, i arbejde og få den til at producere noget? Det har vi intet hørt om. Der er simpelt hen ingen alternativer fra socialdemokratiets side til gennemførelsen af en hårdhændet lønpolitik over for arbejderklassen.

Og hvad er det så, man har i udsigt, efter at denne periode er forbi? Hvad har man regnet på fra socialdemokratiets side? Ja, der er stillet i udsigt, at man vil have et betalingsbalanceunderskud på en 14 mia kr., nogenlunde det samme som i dag, og en arbejdsløshed på 200.000, samtidig med at man tvinger lønarbejderne til at aflevere 4.000 kr. om året til arbejdsgiverne. Jeg siger: vel bekomme! Det er den rene klassepolitik vendt imod lønarbejderne, og socialdemokratiet kan ikke kalde sig arbejderparti med den politik, man lægger for dagen her.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg skal ikke kaste mig ud i en yderligere polemik med arbejdsministeren. Jeg skal blot konstatere, efter at have fået et lille referat fra SiDs hb-møde, at det var krusninger på

[Lilli Gyldenkilde]

overfladen, hvilket jeg også regnede med, men jeg siger stadig væk: havet, dvs. medlemmerne, har man ikke taget i ed. Det var det ene.

Det andet var, at jeg godt lige ville sige til arbejdsministeren, at når han her siger, at selv ifølge SFs plan vil der blive tale om et reallønsfald, er det rigtigt. Vi kan ikke komme igennem dette, uden at der skal bæres byrder. Men der er jo en stor forskel på, hvorledes byrderne skal fordeles, og dér er den store forskel mellem socialdemokratiet og SF. F. eks. siger vi i vores kriseplan, at vi må have lettelser i momsens på fødevarer, og så må vi lægge på et andet sted. Det er den vej, vi synes der skal gås, og ikke med indgreb på denne måde.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslaget
vedtoges med 89 stemmer mod 85.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Jeg skal her gøre opmærksom på, at efter utallige opfordringer, som det hedder, bliver der ikke pause, men vi fortsætter mødet. Jeg beder imidlertid om, at medlemmerne ikke er alt for langt væk, når vi ringer til afstemning. Vi skal prøve at ringe så velberegnet som muligt, men det er jo somme tider vanskeligt.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Tredje behandling af:

Forslag til lov om Lønmodtagernes Dyrtidsfond.

(Lovforslag nr. L 62. Fremsat 4/12 79. Første behandling 6/12 79. Betænkning 17/12 79. Anden behandling 19/12 79).

Der var stillet 1 ændringsforslag af Alfred Hansen (DR) og Mølgaard (DR) (se nedenfor)

Ændringsforslag

Af Alfred Hansen (DR) og Mølgaard (DR):

Til § 2

I *stk. 1* indsættes foran nr. 1 som nyt nummer:

»01) i rater, for hvilke finansministeren bemyndiges til at fastsætte størrelse og forfaldstidspunkter inden for årene 1980, 1981 og 1982.«

Bemærkninger

Ændringsforslaget tilsigter at respektere lønmodtagernes principielle ret til at råde over deres egne midler. Hensyn til samfundsøkonomien tilgodeses dog ved, at udbetalingen fordeles over de nævnte 3 år. Denne periode svarer i øvrigt næsten til det tidsrum, for hvilket regeringen har bebudet tvangsindkomspolitik. For lønmodtagere, der måtte få vanskeligheder med at få økonomien til at »løbe rundt« i kraft af denne, mildnes luften en antydning ved dette ændringsforslag. Men det egentlige motiv for dets fremsættelse er det principielle: størst mulig respekt for ejendomsretten for lønmodtagerne.

Ændringsforslaget sattes først til forhandling.

Forhandling

Alfred Hansen (DR):

Diverse partier vedtog for år tilbage at indefryse en del dyrtidsportioner, som i øjeblikket andrager 10–11 mia kr. Disse penge mener retsforbundet er lønmodtagernes og lønmodtagernes alene. Vi mener, at den enkelte lønmodtager skal bestemme, hvad der skal ske med disse indefrosne dyrtidsportioner. Vi mener ikke, at det er lønmodtagerne som gruppe. Vi er imod regeringens plan om at lave en speciel dyrtidsfond, som skulle bevirke, at man fra det 67. år kunne få udbetalt pension. Vi har derfor stillet et ændringsforslag til regeringens forslag om at oprette denne dyrtidsfond, som med en uændret vedtagelse af forslaget ville fratage den enkelte lønmodtager enhver mulighed for selv at komme til at disponere over sine egne penge.

Der har fra folketinget været tilkendegivet bekymring, hvis man skulle udbetale dem her